

ФІЗИЧНА ОСОБА ЯК СПОЖИВАЧ ЗА ДОГОВОРОМ ОСОБИСТОЇ ОХОРОНИ**NATURAL PERSONAS A CONSUMER UNDER THE CONTRACT FOR PERSONAL SECURITY GUARDING****Яновицька Г.Б.,***кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Стаття присвячена дослідженню правового статусу споживача як сторони договору особистої охорони. Проаналізовано правову природу договору охорони фізичної особи (споживача). Визначено права, обов'язки та відповідальність сторін.

Ключові слова: споживач, виконавець, договір охорони фізичної особи (споживача), послуги з охорони.

Статья посвящена исследованию правового статуса потребителя как стороны договора личной охраны. Проанализирована правовая природа договора охраны физического лица (потребителя). Определены права, обязанности и ответственность сторон.

Ключевые слова: потребитель, исполнитель, договор охраны физического лица (потребителя), услуги по охране.

The article is devoted to research of the legal status of the consumer as a party to a contract for personal security guarding. The legal nature of the contract for security guarding of natural person (consumer) is analyzed. The rights, obligations and responsibilities of the parties are defined.

Key words: consumer, security guard service, contract for security guarding of natural person, bodyguard.

Постановка проблеми. Для забезпечення життя і здоров'я як найвищої власної цінності фізична особа вправі вчиняти будь-які дії, що не заборонені законом. Серед превентивних заходів є укладення договору особистої охорони. Належне виконання цих правовідносин опосередковано залежить від багатьох суб'єктивних факторів, а безпосередньо – від професійності сторони охоронця.

Стан дослідження. Правовідносини охорони були предметом наукових досліджень Басової А.В., Козиря Д.В та ін. У цих роботах проаналізовано особливості договірних конструкцій: охорони майна особи, охорони фізичної особи. Враховуючи теоретичні аспекти захисту порушених прав споживачів, практику застосування договору охорони та прогалини у правовому регулюванні, доцільно детальніше зупинитись на правовому статусі споживача як сторони договору особистої охорони. Метою є дослідження особливостей договору охорони фізичної особи, визначення умов, прав, обов'язків та відповідальності у разі не виконання чи неналежного виконання договору.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом України «Про охоронну діяльність» охороною фізичної особи є діяльність з організації та практичного здійснення заходів охорони, спрямованих на забезпечення особистої безпеки, життя та здоров'я індивідуально визначеної фізичної особи (групи осіб) шляхом запобігання або недопущення негативного безпосереднього впливу факторів (діяльності або бездіяльності) протиправного характеру [1]. Зазначена діяльність спрямована для задоволення особистих потреб фізичної особи, і на ці правовідносини поширюються норми Закону України «Про захист прав споживачів» [2]. Споживач – це

фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для власних особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних із підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника (ст. 1). Тобто не будь-яка особа визнається споживачем, а тільки – фізична і, як у нашому випадку, та, що замовляє послуги для власних особистих потреб.

Сама охоронна діяльність охоплює цілий комплекс заходів. Наприклад, організаційно-правові, фізичні і тактико-психологічні, які дозволяють забезпечити збереження життя та здоров'я замовника.

Аналіз правовідносин, щодо особистої охорони фізичної особи (споживача) вказує на їх договірний характер. Цей вид договору не зазначений у Цивільному кодексі. Однак у ст. 978 закріплено загальне поняття договору охорони. За цим договором, охоронець, який є суб'єктом підприємницької діяльності, зобов'язується забезпечити недоторканність особи чи майна, які охороняються. Володілець такого майна або особа, яку охороняють, зобов'язані виконувати передбачені договором правила особистої чи майнової безпеки і щомісячно сплачувати охоронцю встановлену плату. Дія Закону України «Про охоронну діяльність» поширюється лише на правовідносини правоохоронних органів та військових формувань у процесі надання ними послуг з охорони власності та громадян у частині, що не регулюється законодавчими актами, які регламентують їх діяльність.

На думку Басової А.В., договір охорони фізичних осіб – це договір, відповідно до якого одна сторона (охоронець) зобов'язується надати за допомогою спеціальних засобів послуги з організації та забезпечення охорони життя та здоров'я другої сторони (замовника) від протиправних посягань та інших

видів небезпек, а останній забезпечує усі необхідні для цього умови та провадить оплату наданих послуг [3, с. 14]. Дефініція містить детальні умови охорони, що розкривають уже зміст правовідносин. Слід уточнити, що замовник не «забезпечує», а створює належні умови для забезпечення діяльності охоронцем.

Козир Д.В. обґрунтовує позицію необхідності відмежування підрозділів охорони суб'єкта господарювання, охоронна діяльність яких є частиною внутрішньогосподарської діяльності, передбаченої п. 7. ст. Господарського кодексу України, від суб'єктів охоронної діяльності, які надають охоронні послуги на договірних засадах на підставі ліцензії на цю діяльність [4, с. 10].

Договір охорони фізичної особи є двостороннім, консенсуальним, оплатним, строковим. Сторонами виступають охоронець і замовник. Охоронець є спеціальним суб'єктом – суб'єктом господарювання будь-якої форми власності, створений та зареєстрований на території України, що здійснює охоронну діяльність на підставі отриманої у встановленому порядку ліцензії; персонал охорони – працівники, які безпосередньо виконують функції з охорони майна або фізичних осіб відповідно до свого кваліфікаційного рівня. Суб'єкт підприємницької діяльності за належних умов (ліцензії) має право здійснювати цю діяльність на платних договірних засадах. Замовником виступає фізична особа-споживач, яка замовляє послугу особистої охорони.

Згідно зі ст. 633 ЦК України договір охорони фізичної особи (споживача) є публічним. Йому властиві такі ознаки: 1) контрагентом споживача є суб'єкт підприємницької діяльності; 2) останній не має права надавати переваги одному споживачеві перед іншими; 3) зобов'язаний укласти договір, яка першою відгукнулася на пропозицію; 4) в разі порушення вищезазначених норм підприємець відповідатиме за завдані споживачеві збитки. Також, враховуючи правову природу відносин, допускається укладення такого договору на користь третьої особи.

Предметом договору є саме послуга професійної охорони фізичної особи (споживача).

Дані послуги мають платний характер. В оплату входить вартість послуг, наприклад, за годину охорони фізичної особи, а також оплата витрат на обладнання приміщень, транспортних засобів, інших місць перебування замовника технічними засобами контролю; забезпечення наряду персоналу охорони озброєнням, спорядженням і формою одягу понад штатну належність. Оплата замовником за виконання заходів охорони здійснюється в національній валюті, на умовах попередньої оплати щомісяця, до зазначеного числа кожного місяця (за згодою сторін можлива передплата послуг охорони). Як правило, сторони погоджують відшкодування замовником виконавцеві витрат на:

1) харчування, забезпечення проїзду та проживання особового складу наряду охорони під час виконання ними своїх обов'язків поза місцем дислокації підрозділу;

б) забезпечення наряду охорони проїзними документами у випадках користування засобами громадського транспорту під час здійснення заходів охорони замовника.

Здійснення заходів охорони замовника поза визначений договором період оплачується останнім у повному обсязі за кожну годину надання послуг охорони понад встановлений договором час.

У разі суттєвого збільшення вартості договору внаслідок прийняття охороною рішення щодо зміни маршруту пересування фізичної особи, інших обґрунтованих змін у здійсненні заходів безпеки, що викликало додаткові витрати через збільшення строку виконання обов'язків за договором, сторони на підставі вмотивованого подання охорони розглядають питання про розмір відшкодувань цих витрат за взаємною згодою.

Строк дії договору є його істотною умовою. У договорі можуть бути зазначені спеціальні строки (терміни). Наприклад, до закінчення поточного місяця охорона надає представнику замовника два примірники Акту виконаних робіт, який останній зобов'язаний протягом п'яти перших робочих днів наступного місяця підписати і один примірник підписаного Акта повернути охороні. У випадку наявності в замовника заперечень щодо обсягу послуг, наданих охороною у звітному місяці, замовник зобов'язаний у той же строк у письмовій формі надати охороні свої обґрунтовані заперечення.

Зважаючи на складність договірних зв'язків, предмет договору та вищезазначене, спірною є позиція Козира Д.В. про те, що договір між фізичною та юридичною особами та договір про надання послуг охорони між фізичними особами може укладатись в усній формі, якщо його сума не перевищує у двадцять і більше розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян та якщо він буде виконуватись сторонами в момент його укладення [4, с. 11].

На підставі ст. 978 і гл. 63 ЦК України, ст.ст. 4, 10 Закону України «Про захист прав споживачів» та практики виконання договору можна виділити окремі права та обов'язки сторін і визначити особливості відповідальності охоронця перед замовником-споживачем.

Споживач-замовник має право:

- 1) на необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію;
- 2) визначити уповноважену особу для взаємовідносин з охороною з питань здійснення заходів охорони замовника, дії якої мають юридичні наслідки для сторін договору;
- 3) погоджувати обсяг і вид заходів безпеки;
- 4) погоджувати кількість особового складу охорони, що залучаються до виконання заходів охорони, його озброєння, спорядження і форму одягу.
- 5) на нерозголошення відомостей про вжиті заходи щодо організації та здійснення охоронної діяльності, а також інформацію з обмеженим доступом та інформацію про особу, яка охороняється, що стали відомі у зв'язку із здійсненням охоронної діяльності, крім випадків, передбачених законодавством; на надання професійних послуг охорони.

Основний основних обов'язків охоронця здійснювати заходи безпеки щодо замовника та забезпечувати конфіденційність з ним. Серед інших обов'язків охоронця, доцільно виділити наступні:

1) суворо дотримуватися вимог чинного законодавства, умов договору;

2) запобігати і припиняти безпосередні злочинні посягання на життя, здоров'я і особисту свободу замовника у відповідності до умов цього договору;

3) попереджувати виникнення конфліктних ситуацій, що створюють загрозу особистій безпеці замовника, а також унеможлилювати безпосередні особисті контакти третіх осіб із замовником, нею не санкціоновані;

4) надавати замовнику допомогу у випадку виникнення непередбачених ситуацій, що створюють загрозу особистій безпеці замовника (дорожньо-транспортні пригоди, стихійні лиха, виробничі (побутові) аварії, раптові захворювання, інші ушкодження здоров'я тощо);

5) визначати порядок виходу і входу замовника з будівель, окремих приміщень, транспортних засобів тощо;

6) погоджувати із замовником маршрути його пересування, час відвідання об'єктів і особливості умов перебування у них, а також коло осіб, з якими замовник має контактувати безпосередньо;

7) виконувати особисті прохання замовника, якщо це не зашкодить виконанню умов договору;

8) знати архітектурно-будівельну, інженерно-технічну та ландшафтну характеристику приміщень і місцевості, прилеглої до місць сталого

(постійного) виконання договірних зобов'язань, розташування найближчих лікарняних закладів і правоохоронних органів;

9) сповіщати територіальні органи національної поліції, а також замовника про факти надходження погроз щодо замовника, приготувань до здійснення злочинних посягань (засідки, мінування, створення умов для спричинення аварій і катастроф, зловмисного використання поштового та кур'єрського зв'язку тощо), а також замахів на життя, здоров'я або особисту свободу замовника.

Охоронець несе майнову відповідальність за збитки, спричинені внаслідок неналежного виконання ним своїх зобов'язань, якщо буде встановлена його вина в їх допущенні на визначену в договорі суму. У разі коли охоронець не може виконати (прострочує виконання) роботу (надання послуги) згідно з договором, за кожний день (кожну годину, якщо тривалість виконання визначено у годинах) прострочення споживачеві сплачується пеня у встановленому розмірі.

Висновки. Правовідносини щодо охорони фізичної особи споживача є складною договірною конструкцією. Оскільки Цивільний кодекс України не містить окремих положень договору особистої охорони фізичної особи – споживача, доцільно навести власну дефініцію. За договором особистої охорони фізичної особи – споживача, одна сторона (охоронець), що є суб'єктом підприємницької діяльності, зобов'язується забезпечити за плату і у визначені строки недоторканність здоров'я та життя другої сторони (фізичної особи споживача).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про охоронну діяльність: Закон України від 22 березня 2012р. Голос України. 2012. № 70.
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 року. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 30.
3. Басова А.В. Договір охорони фізичних осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2015. 21 с.
4. Козир Д. В. Договір охорони: автореф. дис. ... канд. юрид. наук; Національна академія внутрішніх справ. К., 2015. 21 с.